

شهرستان اندیکا

گردآورنده : غلامرضا زیلابی
مدرس دانشکده هنر- دانشگاه شهرکرد

شهرستان اندیکا منطقه ای است کوهستانی نسبتاً مرتفع که در صدی از آن را کوه ها و تپه ماهورها و در صدی از آن را دشت ها و فلات های میان کوهی تشکیل می دهد. به علت ماهیت کوهستانی و وضعیت ژئومورفولوژی و قرار گرفتن در مسیر بادهای مرطوب مدیترانه ای دارای بارش های نسبتاً مناسب است. غالباً بارش ها در ارتفاعات به صورت برف بوده و به خاطر وجود ارتفاعات پوشیده از برف خصوصاً در کوه های تاراز، منار، کینو، دلا، ليله به عنوان یکی از قطب های مهم گردشگری زمستانه جنوب کشور محسوب می شود.

مهم ترین رشته کوه این شهرستان کوه کینو است و عنوان بام خوزستان را یدک می کشد. هم چنین کوه های منار، تاراز، ليله، لنده از دیگر ارتفاعات مهم خوزستان محسوب می شوند.

در دوران حکومت های سلاطین صفویه، افشاریه، زندیه و قاجاریه در منطقه اندیکا، قلعه اسد خان، قلعه خواجه و قلعه لیت (بلوط)، قلعه زراس به تناوب محل حکومت ایلخانی ها و دیگر خوانین در اندیکا بود. از اواسط حکومت قاجار و دوران پهلوی قلعه زراس مرکز حکمرانی گردید، بعد از پیروزی انقلاب اسلامی این مرکزیت که نماد آن پاسگاه ژاندارمری بود به تدریج به روستای قلعه خواجه منتقل گردید، دهستان قلعه خواجه از بخش تازه تأسیس اندیکا با گذشت بیش از دو دهه در ادامه شکل گیری ادارات و ارگان های دولتی شهرستان اعلام گردید و شهرستان اندیکا از سال ۱۳۸۵ به مرکزیت (قلعه خواجه) حیات خود را آغاز کرد.

بیشتر مساحت اندیکا از ناهمواری ها تشکیل شده است بر اساس نظریه پیکرشناسان این ناهمواری ها بر اثر به جای ماندن مواد رسوبی در بستر دریاها به وجود آمده است این لایه های رسوبی طی میلیون ها سال روی یکدیگر انباشته شده و به شکل کوه و کوهپایه و تپه در آمده است. تخته سنگ ها، قلوه سنگ ها، و ریز سنگ های به هم چسبیده درکوه های این نواحی که جزء سلسله جبال زاگرس است در جهان به (کنگلومرهای بختیاری) معروف شده است و این نشان از این واقعیت دارد که روزگاری سرزمین اندیکا کاملاً زیر آب بوده است.

اندیکا به دلیل داشتن کوه های بلند و تحت تاثیر قرار گرفتن نزولات جوی و آب و هوای کوهستانی، دارای گونه هایی مختلف گیاهی است که در فصل بهار زیبایی طبیعت آن را دوچندان می کند. پوشش گیاهی منطقه از درختان بلوط، بادام کوهی، کلخنگ، بنه، ارزن، تنگس، پرتش، آوندول و پونه می باشد. در فصل بهار انواع گل های وحشی گیاهان دیگر طبیعت زیبای اندیکا را سبزپوش می کنند. چشمه ها، نهرها و رودخانه های فصلی و غیرفصلی زیادی در سال های پربارش جاری هستند مانند: رودخانه شور سرتنگ دولا آبشار طوف کما درموری، رودخانه سوسن سرخاب دور آب و برکه های چند صد ساله.

مردم اندیکا به لحاظ بافت روستایی و عشایری از آداب و رسوم خاص خود پیروی می کنند. بنا بر روایات و اسناد تاریخی نژاد مردمان بختیاری آریائی (نجیب زاده) بوده و زبان آنها با گویش محلی بختیاری و فارسی روان است که هنوز در جاهایی آثاری از زبان پهلوی قدیم نمایان است.

شهرستان اندیکا

مردم شناسی اندیکا

مردم اندیکا به لحاظ بافت روستایی و عشایری از آداب و رسوم خاص خود پیروی می کنند. زندگی سنتی آن ها بر اساس نظام اجتماعی ایلی و طایفه ای استوار است و به خاطر بافت طبیعی و جغرافیایی منطقه از شیوه معیشت دامداری و کشاورزی و کوچ روی تبعیت می کنند. مردم شهرستان اندیکا از قوم لر هستند و به زبان لری گویش بختیاری صحبت می کنند. ایلراه (گذرگاه عشایر لر بختیاری به ییلاق) از شهرستان اندیکا و مسیر تاراز می گذرد.

پتانسیل های گردشگری شهرستان اندیکا

جاذبه های طبیعی شهرستان اندیکا

اندیکا (معبد آراسته خدا)

از بین صدها نمونه آثار طبیعی فقط به چند نمونه موردی خواهیم پرداخت . اما نکته ای که در مورد طبیعت اندیکا باید مد نظر قرار بگیرد این است که طبیعت و زندگی مردم اندیکا جدایی ناپذیر است.

اندیکا بهاری زود رس اما سرسبز و پر طراوت دارد که از اوایل اسفند ماه آغاز می گردد و از اوایل خرداد ماه، هوای بهاری به تدریج جای خود را به گرما می دهد. اندیکا از مناطق کوهستانی و دنباله کوه های بختیاری محسوب می شود که شامل مناطق مرتفع، دره های عمیق و دشت های کوچکی می شود که شیب زمین های آن به سوی جلگه خوزستان کشیده شده است.

بخش چلو- اندیکا نگین گردشگری

طبیعت بکر اندیکا

مهم ترین ارتفاعات اندیکا عبارت اند از: کوه لَندر، چیتک، شو، تلخدان، اُدیو، دلا، مُنار، فِچ، دِمه، تاراز،

لیلَه، کینو

ارتفاعات کینو

ارتفاعات کینو، بیلاقات عشایر

رودخانه کارون از قسمت های غربی شهرستان ایذه در منطقه کارتا در محلی به نام امامزاده سلطان ابراهیم به دریاچه و سد شهید عباسپور (رضا شاه سابق) وارد می شود و بعد از خروج از نیروگاه در حاشیه شمال شرق اندیکا به سمت جنوب جریان می یابد. بر روی رودخانه کارون دو سد مهم شهید عباسپور و گذارلندر مسجد سلیمان قرار دارد.

قارچ، گُرفس، تره کوهی، چویل، آوندول و پونه پوشیده شده است. در فصل بهار انواع گل های وحشی نظیر شقایق، لاله، سُنبل، گلایل وحشی، نرگس، بابونه و گیاهان دیگر طبیعت زیبای اندیکا را سبز پوش می کنند. چشمه ها، نهرها و رودخانه های فصلی زیادی در اندیکا جاری

منطقه بیلاقی و خوش آب و هوای کتک اندیکا

جنگل های بلوط

درخت کلخونگ

حیات وحش منطقه در خطر جدی و روبه انقراض است اما هنوز بازماندگانی از حیوانات وحشی مانند خرس قهوه ای، پلنگ، گرگ، کفتار، روباه، شغال، گراز، خرگوش، خارپشت، راسو، بزکوهی و انواع پرندگانی چون کبک، وغیره دیده می شود.

چشمه آبگرم بابا احمد

چشمه ی گوگردی و آبگرم بابا احمد در نزدیکی بقعه امامزاده بابا احمد (ع) قرار دارد مردمان محلی معتقدند ازکرامات امامزاده است و به آن آب گرم بی تش ودی (یعنی بدون آتش ودود) می گویند. تنها گرمابه تاریخی موجود در اندیکا می باشد. گرمابه دارای رختکن و حوضچه است. بومی ها اعتقاد دارند که هر کس به قصد حمام کردن درون حوض رود در صورتی که سر پا بایستد آب تا جناق سینه اش بالا نمی آید این روایت برای همه سنین واندازه ها صادق است. این چشمه با غلظت گوگرد و املاح معدنی که دارد یکی از جذاب ترین مواهب طبیعی و طبی محسوب می شود. حمام کردن در این گرمابه جنبه درمانی دارد و می توان در بهبود بیماری های پوستی، رماتیسم و... موثر باشد.

تنگ بابا احمد مرز بین اندیکا و لالی

جاذبه جانبی: دامنه های زیبای کوه شو، جنگل بلوط، مزارع و گلزارها

آبشار طوف کما

آبشار طوف کما در شمال روستای موری در منطقه بخش چلو شهرستان اندیکا واقع شده است. این آبشار در دامنه های ارتفاعات تراز و از کوهی به نام کما سرچشمه می گیرد.

آبشار طوف کما

موری

روستای زیبای موری یکی دیگر از مناطق بکر و بختیار نشین جنوب کشور محسوب می شود. معماری این روستا به شکل سنتی و با خانه های سنگی می باشد و دارای باغستان های فوق العاده طبیعی باستانی است. در دامنه شرقی کوه تاراز واقع شده و ضمن داشتن طبیعت بکر و زیبا دارای آثار تاریخی متعددی همچون نقش برجسته موری، ایلراه تاراز، قبرستان شیر سنگی، استودان های متعدد آسیاب های آبی باستانی، نقش برجسته برد ماهی و... است. آبشار زیبای موری از معدود آبشارهای مرتفع خوزستان محسوب می شود. همچنین آب و هوای دلنشین این منطقه در گرمای تابستان بسیاری از مسافران را به سمت خود می کشاند.

سوسن سرخاب

منطقه گردشگری سوسن سرخاب، یکی مناطقی که بی شک می‌توان آن را قطعه‌ای از بهشت گمشده خوزستان نامید؛ منطقه گردشگری سوسن سرخاب از اواخر دهه ۸۰ در لیست مناطق گردشگری استان خوزستان قرار گرفت. آبشارهای خروشان با آبی سرد و زلال، باغ‌های متنوع انار، انگور، انجیر، گردو، آثار تاریخی، سایه سار درختان و طبیعت بکر با مناظر ییلاقی تنها گوشه‌ای از جاذبه‌های منحصر به فرد در منطقه گردشگری سوسن سرخاب است. منطقه گردشگری سوسن سرخاب جاذبه‌های گردشگری غنی دارد که می‌تواند به یک قطب گردشگری در استان و حتی کشور تبدیل شود. شهرستان اندیکا به دلیل واقع شدن در میان کوه‌های سر به فلک کشیده و برف گیر از تنوع آب و هوایی خاصی برخوردار است به طوری که برخی ارتفاعات آن مانند کوه کینو (معروف به بام خوزستان) در چهار فصل سال پوشیده از برف هستند. آب شدن برف و پراپی سفره‌های زیر زمینی سبب شده این منابع خدادادی به صورت چشمه و آبشار در جای جای این شهرستان جاری شوند

تالاب شیمبار

یکی از تابلوهای بی نظیر خداوند است. در دشت میان کوهی بین کوه های دلا، تاراز، ليله، کینو قرار گرفته است و به علت موقعیت طبیعی اش دارای طبیعتی متفاوت و بی نظیر است. حائز بزرگترین تاکستان طبیعی کشور است و دارای تنوع جانوری و گیاهی فوق العاده ای است. طبیعت غنی آن باعث شد تا به عنوان یکی از ارزشمند ترین میراث و یادگارهای طبیعی به عنوان منطقه حفاظت شده مصوب گردد. شیمبار دارای کمپ گردشگری با امکانات نمازخانه، سرویس بهداشتی، آلاچیق، کافه رستوران سنتی است. هم چنین نمایشگاه بهاره فرهنگی و عشایری در این منطقه دایر می باشد. طبیعت جنگلی و گونه غالب درختی منطقه، بلوط ایرانی می باشد. هر چند گوناگونی زیستی گیاهان تالاب از مهم ترین ویژگی های آن می باشد، اما پوشش غالب، گونه های درختچه ای جاز یا بنگله است که سازگاری خوبی با محیط دارند. از گونه های جانوری در منطقه می توان، گرگ، شغال، روباه و خرس را نام برد. هم چنین گونه های بسیاری از پرندگان مانند پلیکان، چلچله، کشیمیان و... در این تالاب زندگی می کنند.

شیمبار

اقامتگاه شیمبار

کَتک

دره ای دو آبادی زیبای لر و کتک را از همدیگر جدا می کند و در شط شیمبار دو راهی پاسگاه محیط بانی راه های آن ها را به صورت قرینه از همدیگر جدا می سازد. کَتک ضمن داشتن باغستان های طبیعی باستانی دارای آثار متعدد تاریخی از جمله استودان ها (برد گوری) است. در ابتدای ورودی کتک صخره کنده هایی موسوم به کنده های جنجال قرار دارد (مشابه کندوان) که محل زمستان گذرانی عشایر منطقه است.

منطقه بیلاقی و خوش آب و هوای کتک اندیکا

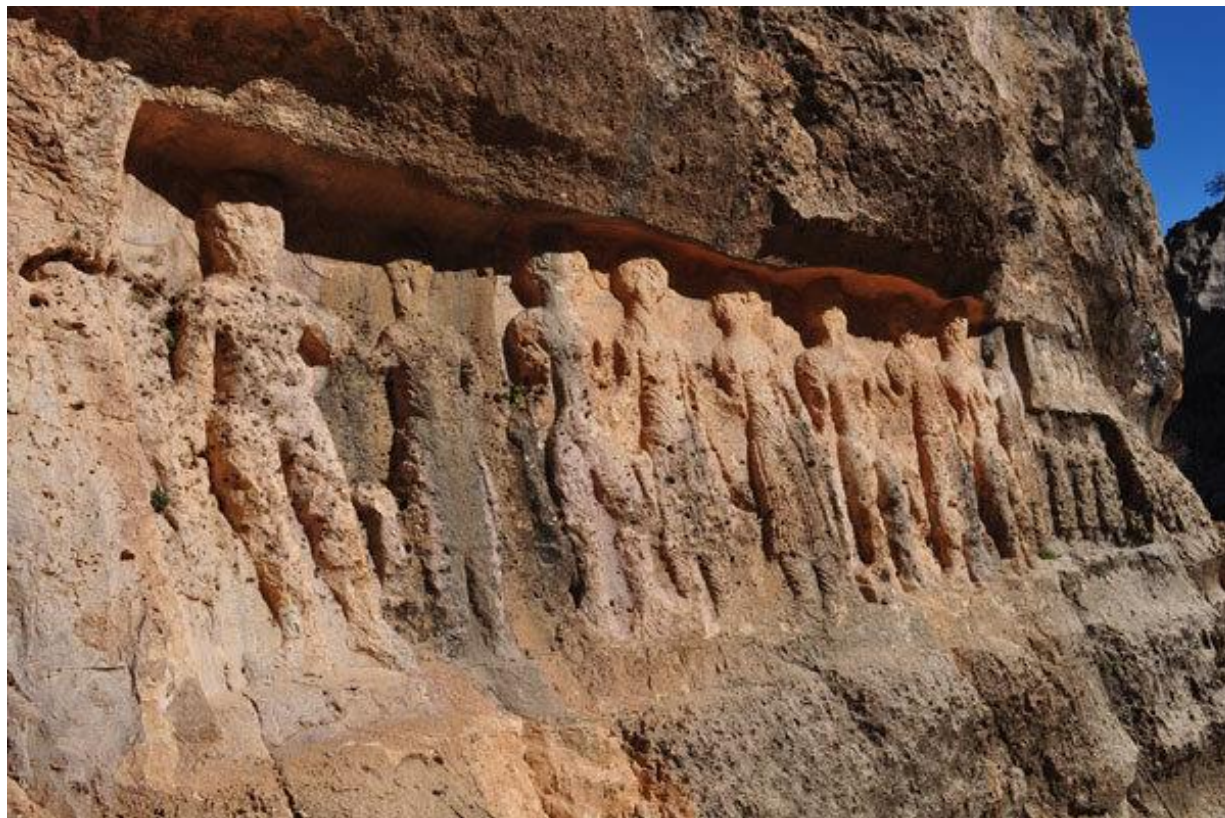
آثار باستانی اندیکا

شهرستان اندیکا به دلیل داشتن مؤلفه های مهم منابع آبی، پوشش گیاهی، جانوری، شرایط اقلیمی و وضعیت جغرافیایی شرایط مطلوب زیست انسانی را دارا بوده است. کما این که دوران های مختلف تاریخی را به صورت مستمر پشت سر گذاشته است. کمتر نقطه ای از آن را می توان یافت که حاوی دفینه ای از میراث اجدادیمان نباشد. از مهم ترین آثار بصری این شهرستان می توان به قلاع باستانی و کتیبه های نقوش برجسته ایلیمایی و بقاع متبرکه و آثار شاخص دیگری هم چون پل نگین، بند قلعه خواجه، و .... اشاره کرد.

تنگ بتا

نقوش برجسته تنگ بتا، یکی از مهم ترین مفاخر ایران و از معدود نقوش برجسته و کتیبه های به خط الیمایید است.

با در نظر گرفتن نوع پوشش و آرایش موی سر این سنگ نگاره ها می توان گفت که هم زمان با دوره اشکانیان و مربوط به الیمائیها می باشند. یک تابلو که نقش یک نفر بر آن حجاری شده و در تابلو دیگر ۱۲ نقش برجسته دیگر وجود دارد. این اثر گرانسنگ در دامنه ی کوه دلا قرار گرفته است. دارای مسیر کوهستانی و صعود به صورت کوهپیمایی آرام با همراهی راهنمایان محلی امکان پذیر است.

تنگ بتا

نقش برجسته موری

این نقش برجسته در شهرستان مسجد سلیمان در واقع در مسیر تراز و دامنه شرقی این کوه قرار گرفته است. به صورت نقش سه فرد که در یک تابلو حجاری شده است.

نقش برجسته موری

قلعه بردی

این قلعه باستانی به عنوان اثر ملی به ثبت رسیده است. گيرشمن باستان شناس شهیرفرانسوی ضمن بررسی علمی این اثر آن را یکی از مهم ترین تخته‌گاه‌های اوایل هخامنشی دانسته و معتقد بود که زادگاه کوروش می باشد، از سنگ های بزرگ بدون ملاط ساخته شده و در لب دره قرار دارد.

دژ اسدخان

این بنا که بخش های زیادی از آن به شکل دو طبقه ساخته شده در پنج کیلومتری "بنه وار" در مرز اندیکا و لالی واقع شده است و به دلیل دارا بودن موقعیت استراتژیک مقر حکومت محلی خوانین بختیاری بود، بر روی یک سازه صخره ای بنا شده و دسترسی به آن دشوار است. دارای چندین آب انبار، اصطبل، چشمه و زمین زراعی و... است. مصالح به کار رفته در این دژ پرهیبت، سنگ و گچ است و به دلیل صعب العبور بودن مسیر آن، تنها ۲۰ درصد از بنا دستخوش تخریب و ویرانی شده است.

چهارطاقی یا آتشکده سیم بند

سالم ترین و مقاوم ترین آتشکده موجود در خوزستان است. حالت بزرگی و عظمت بنا ناشی از عناصر متشکل و توازن ترکیب بنا است. متاسفانه قسمت گنبد بنا فروریخته اما هنوز ابهت و شکوه خود را حفظ نموده است و به شکل ماهرانه ای در عین سادگی پرداخته و ساخته شده است. در بررسی های اخیر کاربری تقویمی آن به اثبات رسیده است. این اثر بر روی جاده آسفالتی در مسیر منتهی به روستای امیرالمومنین (ع) قرار گرفته است

بردگوری (استودان)

صدها دست کند صخره ای در اندیکا موسوم به استودان یا بردگوری وجود دارد. تراکم و تعداد زیاد این اثر در اندیکا نسبت به شهرهای دیگر کشور بی نظیر است. از دیدگاه بومی کاربری این نوع فضا فقط برای محافظت از کهنسالان و ناتوانان از عمل کوچ بوده است که از نظر علمی این برداشت نادرست است. دخمه یا استودان (استخوان دان) کاربری تدفینی داشته است. زرتشتین مردگان خود را نمی سوزاندند و در زمین دفن نمی کردند بلکه آنان را دخمه های محصور رها می کردند و پس از چند وقت استخوان های مردگان را به این بردگوری ها یا استودان ها منتقل می کردند

بناهای مذهبی اندیکا

منطقه امامزاده عبدالله

منطقه امامزاده عبدالله یا شاهزاده عبدالله معروف به شاه قطب الدین یکی دیگر از مناطق بکر جنوب محسوب می شود که در دامنه کوه زیبا منار قرار دارد دارای مراتع و پوشش گیاهی بسیار غنی است.

امام زاده بابا احمد

بابا زاهد

۲-۴- مراکز تفریحی و اقامتی اندیکا

قرار گرفتن اندیکا در میان رشته کوه های زاگرس موجب اهمیت آن شده است. این شهرستان یکی از مناطق توریستی در خوزستان است که از نواحی اطراف با چهار محال بختیاری، دزفول، لالی و مسجد سلیمان همسایه است همسایگی این شهرستان با این شهرها و استان های همجوار موجب می شود تا آمار گردشگران روز به روز در این مناطق افزایش پیدا کند.

اقامتگاه نگین

اقامتگاه نگین در جوار دریاچه شیمبار از توابع شهرستان اندیکا واقع شده است.

اقامتگاه نگین

سد شهید عباسپور

دو سد بزرگ، شهید عباسپور و گدار لندر در صدی از انرژی برق آبی کشور را تأمین می کنند. از این رو به اندیکا قطب انرژی برق آبی کشور نیز گفته می شود. سد شهید عباسپور یا سد کارون ۱ یکی از بزرگترین سدهای ایران است که بر روی رودخانه کارون احداث شده است. این سد در شرق مسجد سلیمان در شهرستان اندیکا واقع است. از اولین سدهای ساخته شده می باشد

در زمان جنگ ایران و عراق نیروهای عراقی با اهداف خرابکارانه با جنگده های خود یک موشک به بدنه سد پرتاب کردند، که خوشبختانه آسیبی وارد نیاورد و این دلیلی بر استحکام سد بود، آثار ترکش موشک به وضوح قابل مشاهده بود، اما بعدها بازسازی و ترمیم شد.

سد گدار لندر

سد گدار لندر یا سد مسجد سلیمان در فاصله ۲۷ کیلومتری پایین دست سد شهید عباسپور ایجاد شد به طوری که دریاچه سد گدارلندر تا زیر سرریزهای سد شهید عباسپور پیشروی داشته است.

سد شهید عباسپور

کمپ گردشگری تاراز

تاراز بعنوان نقطه مرزی بین خوزستان به چهارمحال بختیاری محسوب می شود دارای کمپینگ گردشگری شامل نماز خانه، سوئیت، آلاچیق، سرویس های بهداشتی ،کمپینگ چادری ، غرفه ی عرضه سوغات و محصولات فرهنگی و کافه رستوران سنتی محمد مولایی است .کمپ تاراز در دامنه کوه زیبای تاراز و دارای پوشش متراکم جنگلی و اقلیمی سرد است.

گردآورنده : غلامرضا زیلابی

مدرس دانشکده هنر- دانشگاه شهرکرد